

ADALET VE SOSYAL HİZMET AÇISINDAN FESİH EDİLEN İSTANBUL SÖZLEŞMESİ;“TAZMİNAT” , “GENEL DESTEK HİZMETLERİ” ,”UZMAN DESTEK HİZMETİ” BOYUTU İÇİN ÇAĞRI...

SHU Nihat Tarımeri

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ VE 6284 SAYILI KANUN

Bilindiği gibi İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen "*Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*"nin¹, Türkiye Cumhuriyeti için sona ereceğine ilişkin karar Resmî Gazete'de yayımlandı. Yayımlanan karara göre, 19 Mart 2021'deki Cumhurbaşkanı Kararı ile Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilen sözleşmenin sona erme tarihi ise 1 Temmuz 2021 olarak tespit edilmiştir..

11.Temmuz.2011 tarihinde imzaya açılan , 24.Kasım.2011 tarihinde TBMM de kabul edilmiş ve de 1.Temmuz 2021 tarihinde sona eren İstanbul Sözleşmesinde “tazminat” ile ilgili 30. Madde ; “genel destek hizmetleri” ile ilgili 20 inci madde ve de “uzman destekler hizmetleri “ için 22inci madde dahil diğer maddeler ile ilgili yükümlülükler dolayısıyla 1.Temmuz 2021 tarihinde ortadan kalkacaktır. Bu süreçte Danıştay’a yapılan başvurular² dahil karara yönelik çeşitli tepkilerin de değerlendirilmesi gerekmektedir.

24.Kasım.2011 tarihinde TBMM de kabul edilmiş İstanbul Sözleşmesi ile ilgili alınan karar aynı zamanda 8.3.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6284 sayılı kanun ile özellikle ilgilidir. Bu kanunun parçası olan İstanbul Sözleşmesi için halen ayrı önemdedir. Özellikle her sene ve her gün bir kadın cinayeti söz konusudur. Muhtemelen 18 yaşının altındaki kızlar din tören veya zorla evlendirilmektedir ve/ya 16 yaşındaki kişilerin mahkemelerce evlendirilmesi de ayrıca mümkündür. Adalet hizmetleri adına öne çıkan suç mağdur (kurban) kişiler dahil çocuklar dahil yakınlar açısından hukuksal , sosyal ve ekonomik korunma boyutu hukuk ve sosyal devlet açısından ayrıca önemdedir.

Bu bağlamda öngörülen uygulamalar arasında günümüzde öne çıkan 6284 sayılı Kanunun 1.maddesinin amacı ise “*şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru (KURBAN) olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir*” şeklindedir.

¹<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398473>

İstanbul Sözleşmesi'nin en önemli özelliği, biyolojik veya hukuki, ailevi bağ olup olmadığına bakılmaksızın ev içi şiddetin (örneğin eski veya mevcut eşler, evlilik dışı partnerler, birlikte ikamet edilen aile fertleri, akrabalar veya birlikte ikamet edilen başkaları tarafından yöneltilen şiddetin) ve kadınlara yönelik her türlü şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin standartlar öngören ve Avrupa ülkelerini hukuki olarak bağlayan ilk belge olmasıdır. Bakırcı, K. "İstanbul Sözleşmesi". Ankara Barosu Dergisi (2015): 133-204

² <https://www.aa.com.tr/tr/politika/chp-istanbul-sozlesmesinden-cekilme-kararinin-iptali-istemiyle-danistaya-basvurdu/2216994>
<https://t24.com.tr/haber/gelecek-partisi-istanbul-sozlesmesi-nin-feshedilmesini-yargiya-tasidi,941071>
<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/deva-partisinden-danistaya-istanbul-sozlesmesinin-feshine-karsi-basvuru-1824068>

Türkiye ve İstanbul açısından başlayan böyle bir süreçte öne çıkan orijinal İngilizce ve Fransızca olan metnin Türkçeye yanlış ve eksik çevirmesini de içeren İstanbul sözleşmesi feshedilmiş olmasına rağmen görüldüğü gibi 24.Kasım.2011 tarihli kanunda bu ibare iptal olmadığı sürece de geçerlidir. Kaynak olarak ele alınması da halen gerekmektedir. Diğer taraftan bilindiği gibi Türkiye açısından bu sözleşmenin 1.Ağustos.2014 tarihinde yürürlüğe girdiği bir durumda söz konusudur.Ancak 24.Kasım.2011 tarihinden başlayan süreçte oluşan içtihat kararları ve kanunun genel gerekçesinde ki sözleşmeler arasında CEDAW ve İnsan Hakları Sözleşmesine özellikle yer verilmiş olması ve de iç hukukun parçası olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartında yer alan ilke ve kuralların da birlikte ele alınması gerekmektedir.

Ayrıca 6284 sayılı kanun; şiddet mağdurlarına (kurban) verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir şeklindedir. Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilmesinin öngörülmesi söz konusu verilecek genel hizmetler ve destekler için uzmanlık boyutunun birlikte ele alınmasını hükümlü kılmaktadır.

[illegible]

⁴ <http://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/kategori/veriler>
<https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/243521-erkekler-nisan-da-17-kadini-oldurdu>

TAZMİNAT BOYUTU

Kadın ve eviçi şiddet ile ilgili boyutun yanı sıra cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar (TCK 102-105) ile ilgili boyutlar İstanbul Sözleşmesi için ayrı önemdedir. Çocuklar dahil cinsel istismarı açısından 2012-2021 yılları arasında onbinlerce çocuk ve kadın ağır mağduriyetlere de neden olmaktadır. Türk Ceza Kanunu açısından ayrıca çeşitli şiddete maruz kalınması sonucu yaralama ve/ya ölümcül ölümler dahil İstanbul Sözleşmesinde belirlenen herhangi bir suç nedeniyle faillerden tazminat talep etme hakkına sahip olmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklar şeklinde ki hüküm ise İstanbul Sözleşmesin de ve “Tazminat” ile ilgili boyut 30 uncu madde için ayrıca önemdedir. Özellikle hasarın fail, sigorta şirketi veya finansmanı devletçe sağlanan sağlık ve sosyal sigorta hükümlerince karşılanmaması halinde, ciddi bedensel yaralanma veya sağlık bozukluğuna uğrayanlara yeterli Devlet tazminatı sağlanacaktır şeklindedir. Hukuk ve sosyal devlet açısından kişilere yönelik güvencenin yanı sıra uygulamada yer alanlar açısından bir değerlendirme noktasıdır. Bu durum, mağdurun emniyetine gereken dikkat sarfedilmesi koşuluyla, Tarafların, söz konusu tazminatın, fail tarafından verilen tazminat kadar azaltılması talep etmesini ihtimal dışı bırakmaktadır. Ayrıca tazminatın makul bir süre içinde verilmesini teminat altına alacaktır şeklindeki hükümde öne çıkmakta olup bu hüküm 1.Temmuz 2021 tarihine kadar geçerlidir. Ayrıca Anayasanın 137. Madde ile de ilgili bu boyut, mağduriyetlere neden olanlar ve oluşan kamu zararı açısından “rücu” uygulamasının birlikte ele alınmasını özellikle gerektirmektedir.

GENEL DESTEK VE UZMAN DESTEK HİZMETLER BOYUTU

1.Temmuz 2021 tarihinde ortadan kaldırılan ve çeşitli şekilde iptal edilmesine yönelik Danıştay’a başvuru ile Sözleşmedeki “**Genel destek hizmetler**” ise 20’nci madde de yer almaktadır. Böyle bir kamusal destek hizmetlerin önemi ve nitelik açısından “*Taraflar mağdurların şiddet eylemi sonrasında iyileşmelerini kolaylaştıracak hizmetlere erişimini sağlayacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır. Bu tedbirlere gerektiğinde, yasal ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, finansal yardım, konut sağlama, eğitim, öğretim ve iş bulma yardımı da dahil olacaktır.*” şeklindedir. Devamı olarak “*Taraflar mağdurların sağlık hizmetlerine ve sosyal hizmetlere erişim sağlamalarını ve söz konusu servislerin yeterli kaynağı olmasını ve hizmeti sağlayacak profesyonel kadroların mağdurlara yardımcı olacak ve onları uygun hizmet birimlerine sevk edecek şekilde eğitilmelerini temin edecek yasal ve diğer tedbirleri*” alacaklarını da hükümlü kılmaktadır. Dolayısıyla hukuksal, kişisel ve sosyal korumaya yönelik araçlar için söz konusu hizmetler arasında nitelik, liyakat ve ölçü de öne çıkarılmıştır. Profesyonelleşme/uzmanlaşma ve eğitimleri ile meslekleri açısından rol ve görevler açısından uygunluk ve tutarlığın gözetilmesini öncelik yapmaktadır.

Anayasanın 2 ,90ıncı ve 137 .maddeleri bağlamında da “*Bireysel/toplu şikayetlerde sağlanacak yardım*” ile ilgili boyut 21 inci madde de yer almaktadır. “*Taraflar mağdurların ilgili bölgesel ve uluslararası bireysel/toplu şikâyet mekanizmalarıyla ilgili bilgi sahibi olmalarını ve söz konusu mekanizmalara erişimini temin edeceklerdir. Taraflar mağdurlara, bu tür şikayetlerde bulundukları sırada duyarlı ve bilgiye dayalı bir yardımın sağlanmasını destekleyecek ve yaygınlaştıracaklardır*” şeklinde araç ve yöntemler hukuksal güvence açısından önemlidir.

Birey ve topluluklar açısından böyle bir hukuksal/sosyal korumaya yönelik bakış hukuk devlet niteliği içinde bir göstergedir.

Yine Anayasanın 2.;90 nıncı ve de 137 maddeler açısından kişilerin hukuksal güvence ve sosyal koruma ile ilgili boyutu özellikle insan hakları ve sosyal haklar ile de ilgilidir. Devamı olarak **“Uzman destek hizmetleri”** açısından 22 inci madde ise *“Taraflar bu Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerine maruz kalmış mağdurlara, yeterli bir coğrafi dağılım çerçevesinde, derhal, kısa ve uzun dönemli uzman destek hizmetleri sağlanması ve bu yönde gerekli düzenlemelerin yapılması için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır. Taraflar tüm şiddet mağduru kadınlara ve çocuklarına uzmanlık gerektiren kadın destek hizmetlerini sağlayacak ve bu yönde gerekli düzenlemeleri yapacaklardır. “şeklinde vurgulanmış olması başta sosyal koruma açısından yöntem ve araçları önemli kılmaktadır. Sosyal haklar ve koruma bağlamında sosyal hizmetlere yönelik haklarına ulaşılmasını bağlamında profesyonelleşme ve/ya uzmanlığa dayalı bir destek hizmet ve tedbirleri de hükümlü kılınmaktadır. Avrupa Sosyal Şartı bağlamında söz konusu sosyal haklar ile ilgili komite kararları 1967 den beri yer almakta olup bunların arasında 1991 tarihli karar ise sosyal çalışmacılar açısından insan hakları ile ilgili boyutu özellikle yükümlü kılmaktadır. Destek hizmetler ve tedbirlerde yer alanlar açısından rol ve görevleri ile ilgili eğitim ve meslekler önemli bir boyutu da bu yönde öne çıkmaktadır. Hayırseverlik ve/ya yardımseverlik yerine kamusal hizmetin parçası olan sosyal hizmetlerin korunması öncelikli endişe ve uygulamaları öne çıkarmakta olup sosyal korumanın yozlaştırılmasının engellenmesi de insan hakları açısından ödev kılmıştır.*

Evrensel uygulamalar dahil anayasal görevlerinin de göz ardı edilmesi sonucu suç mağdurlarına(kurbanlarına) yönelik etki ve sonuçlar, “tazminat “boyutunu ve araçlar konusundaki yetkinlik ve özellikler bu nedenden dolayı ayrıca önemli kılmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile ilgili Opus kararı da aynı zamanda bu yönde olup bir uygarlık noktasıdır. Özellikle özgür ve eşit yurttaş kimliği ile ilgili geline noktaı yansıtan İstanbul sözleşmesinde ki bu üç madde ve diğer maddelerin birlikte gözetilmesi uygulama içinde bir gösterge ve aynadır. Bu durum adaletin sosyal hizmet ile tamamlanması içinde önemli olup insan hakları açısından değerlendirme/sorgulama noktası olarak da araçları öne çıkarmaktadır.

Kadın ve çocuklar ile ilgili olarak 4787 sayılı kanun, yapı, İstanbul Sözleşmesine yönelik 6284 ve Çocuk Hakları Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve de Avrupa Sosyal Şartına yönelik 5395 sayılı kanunların birlikte ele alınmasını da ayrıca gerekmektedir. Dolayısıyla herhangi bir suç nedeniyle faillerden tazminat talep etme hakkına sahip olması ve hem can güvenliği hem sosyal koruma hem de hukuksal koruma ile ilgili işlem ve görevler arasında ihmal dahil çeşitli göz ardı edilmesi sonucu çocuk ve kadınlar açısından ağır mağduriyetler ile ilgili tazminat boyutu görüldüğü gibi 1.Temmuz 2021 tarihine kadar geçerlidir. 2012 yılından beri 6284 sayılı Kanunun yanı sıra 5395 sayılı kanun kapsamında söz konusu tazminat boyutu ve genel destek hizmetler konusunda uzmanlık dahil nitelik açısından şimdiye kadar maddi ve manevi mağduriyet ile ilgili herhangi bir karara rast gelinmemektedir. Hukuksal sürece yansıtılması için başvurunun yapılmaması ve bu yönde kararın olmaması nedeniyle İstanbul Sözleşmesi açısından bir mağduriyetin olmadığını şeklindeki durum ise oldukça yanıltıcıdır. Bu durum genelde hukuksal koruma bağlamında savunuculuk boyutu ve de kalite ile de ilgilidir.

UZMANLAR, SOSYAL ÇALIŞMA GÖREVLİSİNDEN ADLİ DESTEK GÖREVLİLERE

Diğer taraftan suç mağdurları açısından 10.6.2020 tarihli ve 63 sayılı “*Suç Mağdurlarının Desteklenmesine dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*”⁵ ile de ilgilidir. Bu düzenleme hem 6284 hem de İstanbul Sözleşmesi ile özellikle ilgilidir. Mağdur hakları açısından 2012 yılından beri suç mağdurları ele alınmaya başlanmıştır. Bu eksikliği giderilmesi bağlamında suç mağdurlarına sağlanan hizmet ve yardımlara ilişkin esasları ve bu hizmetlerin yerine getirilmesine dair görev, yetki ve sorumlulukları düzenlemek; soruşturması ve kovuşturması Türkiye’de yürütülen suçlar nedeniyle ortaya çıkan mağduriyetler hakkında uygulanır şeklinde kararname amaçlanmıştır.

Geçici 1 madde dışında 18 maddeyi de içeren Kararnamede ve Tanımlar arasında 2/1 inci maddesinin e fıkrasında ise “*Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle verilen görevleri yapmak üzere adliye bünyesinde kurulan*” şeklinde “Müdürlük” tanımlamasıyla “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlük” lerin adliyeler kurulması da amaçlar arasındadır. Bu yöndeki yapılanma açısından 2/1- a maddesine göre adliye bünyesinde “psikolog”, “pedagog” ve “sosyal çalışmacı” kadro ve görevleri “**adli destek görevliler**” şeklinde de tanımlanmıştır. 2003 yılında 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin kurulması ve 2005 yılında 5395 sayılı ÇKK da yer alan “sosyal çalışma görevlisi” ve 7188 sayılı Kanunun 22 ve de 63 sayılı Cumhurbaşkanlığı ile de böyle bir süreç söz konusudur. Bu süreçte ise adalet hizmetine yönelik farklı farklı uzmanlık göz ardı edilmektedir. Rol ve görevin açık açık belli olmadığı böyle bir görevlilerin suç mağdurları dahil çeşitli adalet hizmetince verilmek istendiği de hedeflenmiştir. Hukuk yerine adaletin araç olarak kullandığı bir durumda örneği olabilmektedir.

Bu süreç bağlamında özellikle öne çıkarılan suç konusundaki kişilere yönelik kararnamede Türk hukuk tarihine not edilen tanımlar arasında “*Kırılğan grup: Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi gereğince adli destek görevlileri tarafından yapılan bireysel değerlendirme Bu bakışların sonucunda suçtan daha fazla etkilendiği ve korunması gerektiği tespit edilen mağdurlar ile adli sisteme dâhil olan çocukları,*” şeklinde yer alması kavram kargaşasının somut örneğidir. Evrensel uygulamada güçsüz ve savunmasız kişiler yerine oluşturulan kavram kargaşası arasında opfer/victim şeklinde ki “kurban” kavramı yerine mağdur kavramı ise “*Suç nedeniyle fiziksel, ruhsal veya ekonomik olarak doğrudan zarar gören gerçek kişiyi*” şeklindedir. Aslında “kurban” kişiden bahsedilmekte olup dinsel kavramın korunduğu bir durum hukuk devletine rağmen mümkün olabilmektedir.

Ayrıca bilindiği gibi 2013 yılından beri Adalet Bakanlığında kanunlaşmamış Mağdur Hakları Daire Başkanlığınca⁶ başlayan öykü ve sürecin devamı olarak bu kararname ve uygulama 30.Nisan.2021 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanmış “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği”⁷ ni de öne çıkarmaktadır. Suç mağdur ve suça sürüklenen çocuklar dahil kırılğan grup için yapılan özgün tanımlamaya yönelik adliye bünyesinde kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin kurulması ve yönetmelikle birlikte öngörülmüş olan “adli destek görevliler” açısından kadro ve görevlendirme yönelik geçmiş ve anayasaya uygunluğun ise birlikte ele alınmasını gerekmektedir. Özellikle 4787 sayılı kanun ile uygulama da yer alan “pedagog” kadro ve unvan vede yetki, görev ile ilgili boyut ise ele alınması gerekmektedir.

⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.63.pdf>

⁶ <https://magdur.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/tarihce>

⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=38565&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5>

1982 yılından beri pedagoji bilimin ortadan kalmasına ve bu yönde diplomaları olmamasına rağmen hizmetler açısından yer alan (çakma/sahte) pedagog ile çocuk dahil kişiler ile ilgili yaşam koşulları ve sosyal ortam konusunda risk yönetimini de içeren raporlamanın düzenlenerek karar verilmesi uygulamanın bir parçasıdır. Bu yöndeki raporlama sonucunda etki ve sonuçlar arasında ölümcül kadın cinayetleri de öne çıkmakta olup bu cinayetlere ortaklık ise bu gerçekler arasındadır. Utanılması ve mahcubiyet konusunda yoksunlukla birlikte cinayetlere etken olan unsur arasında nafaka boyutunu da öne çıkarmaktadır. Hem raporlamanın parçası olması ve bir asırdan beri var olan araçlardan “nafaka avans”⁸ uygulamasının hala körleşmiş olması ve vurdumduymazlık bu cinayetlere aktif bir şekilde ortak olması için diğer somut örneklerdendir..

Kadın cinayetlerinde boşanma dahil eşler arası velayet ve nafaka boyutunun yanı sıra uzaklaştırma dahil önlem ve tedbirlere yönelik karar almasına kaynaklık yapanlar arasında mesleğinin dışında yer alan pedagog ve psikologlar görüldüğü gibi önemli aktörlerdendir. Bu süreçte galat-ı meşhur bir özellikte kazandırılmıştır. Bu özellik “herkesin doğru bildiği yanlış” şeklindeki “galat-ı meşhur”⁹ deyimine uygun önemli örneklerdendir. Bilindiği gibi Arapçada mugalata, “galat” kökünden gelmektedir. Herkesin doğru bildiği yanlış da “galat -ı meşhur” denmesi de bu yüzdendir.. Mantık hileleri kullanıp, dil cambazlığı yaparak halkı aldatma sanatını adlandırmak içindir. Eski Yunan’da sofistler ücretle bunun dersini de verirlermiş. Sokrat, Eflatun ve Aristo, söz cambazlığı ve kelime düzenbazlığının, halkın gerçekleri öğrenmesine engel olacağını düşünerek 2500 yıl önce bu akıma karşı felsefi ve ahlaki mücadeleyi bu yüzden başlatmıştır. Kurumlar dahil yozlaşma ve çürüme içinde önemli bir deneyimdir.. Türkiye de ise kavramlar ve sözleşmeler açısından bu yönde kötü bir alışkanlıkta söz konusu olup adalete ulaşılmasının bu şekilden engellenmesine nasıl yardımcı olduğu içinde örneklerdir.

Özellikle insan hakları ile ilgili boyutu göz ardı ederek çocuklar dahil kişilerin savunmasız kılmasına neden aktörler arasında sosyal çalışmacılar da yer almaktadır. Özellikle insan hakları açısından sosyal hizmet/çalışmaya yönelik Avrupa Konseyi tarafından alınmış kararlar arasında 1991¹⁰ tarihli karar sosyal çalışmacılara ayrı bir yükümlüğü öne çıkarmıştır. Afganistanda bile söz konusu uygulamaya rağmen göz ardı edilmiş olması da endişeli ve vahim durumun parçasıdır.. Yaşam koşulları ve sosyal ortam konusunda bir raporlama dahil sosyal iyilik haline yönelik yöntem ve araçların yetkisi olmayan psikolog veya pedagoğlara dahil edilmesi sonucu çeşitli mağduriyetler dolayısıyla önemli etkenlerdendir. Ölümcül ağır mağduriyet dahil insan hakları ile ilgili boyut İstanbul Sözleşmesi açısından bir uygunluğun bu süreçte aranmasını anayasal görev açısından özellikle gerektirmiştir.

Diploması ve kendi mesleği dışında başka mesleklerin rol ve sınırına taşınan yetki ve görev ile 2003 yılında başlayan uygulamanın mümkün olmasını adalet adına sağlayan böyle bir süreçte; “uzmanlar” , “sosyal çalışma görevlisi” ve en son olarak “adli destek görevlisi”, “adli görüşmeci” şeklinde kadro ve görevlerin benzer kılınması arasında çocukların cinsel istismar ile boyut ise diğer önemli boyutu da öne çıkarmaktadır. 24.Ekim.2019 tarihinde yürürlüğe giren 7188 sayılı Kanunun 22. Maddesi ile 2012 yılından beri Başbakanlık Genelgesiyle Sağlık

⁸ <http://www.cocukkorumaturkiye.com/nafaka-avans-sistemi-ve-kadin-cinayetleri/>

⁹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Galat-%C4%B1_me%C5%9Fhur

¹⁰ <http://www.cocukkorumaturkiye.com/avrupa-konseyi-kararlari-ve-sosyal-hizmet-uzmanlarindan-sosyal-calismacilar-ve-de-sosyal-calisma-gorevtilere/>

OHCHR | 11. Recommendation No. R (91) 16 to Members States on the Training of Social Workers and Human Rights (1991)

Bakanlığında kurulmuş olan çocuk izleme merkezi ve 2017 yılında adliyelerde kurulmaya başlayan “adli görüşme odaları” şeklinde özgün bir uygulama hukuksuzluğun parçası olarak öne çıkmaktadır. Geriye dönerek sonradan kanunlaşmış bir düzenlemeden bahsedilmiş olması ve bu yöndeki açıklamalar ise hukuksuz ile ilgili itirafı da ¹¹ birlikte içermektedir.

Savcı ve yargıçların çocuklar ile görüşme konusunda yetkinliğe/vasfa sahip olmaması nedeniyle sosyal çalışmacılar dahil bir aracılık konusundaki işlev ile 24.Ekim.2019 tarihine kadar bu merkezlere kaynaklık yapması da böylece mümkün olmuştur. Böylece kanunlar da yer almaması rağmen oluşturan delil ile tedbir veya yaptırımlara yönelik kararlar sonucu etki ve sonuçlar arasında ki mağduriyetler ise başta İstanbul Sözleşmesi içinde geçerli olup anayasaya uygunluğunda halen aranılmasını gerekmektedir. Arasında yer alan kişilerin de uzmanlık açısından aranılmasında İstanbul Sözleşmesi açısından ayrıca ele alınmasını da gerekmektedir.

İnsan hakları açısından endişeli boyut, CMK avukatları içinde önemli diğer bir aktör olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla ölümcül sonuçlar dahil söz konusu çeşitli kararlar sonucu mağduriyetler açısından 8.3.2012 yılından beri ve halen yürürlükte olan İstanbul Sözleşmesinde yer alan 20,22 ve 30. Maddesinin bu mağduriyetler açıdan ele alınması anayasal görev olarak öne çıkmaktadır. Bu yönde ki bilginin ve ortaya çıkan hukuksal sorunun adli destek ve mağdurlar ile ilgili yönetmeliğin ve çözümlerin birlikte özellikle ele alınmasını ayrıca gerekmektedir.

SONUC

10.yıl nedeniyle Avrupa Konseyi tarafından İstanbul Sözleşmesinin ¹² önemi vurgulanmıştır. Türkiye ‘de ise İstanbul Sözleşmesinin fesih edilmesi nedeniyle öne çıkan hukuksal koruma ve de savunuculuk boyutu 1.Temmuz 2021 tarihine kadar geçerlidir. Fesih kararına kadar kadın ve çocuk savunucularının İstanbul Sözleşmesini yeterli şekilde içselleştirilmemesi, korumaması, geliştirmemesi ve sadece söylemler de kalması yerine tazminat boyutu konusundaki eksiklerin bu süre de giderilmesi de halen mümkündür. Bu yönde görev ve sorumluluğu özellikle öne çıkarmaktadır. Hem TCK, hem 6284 ve 5395 sayılı kanunlar bağlamında adli ve idari işlemler ve de görevler açısından ölümcül sonuçlar ve yaşanan çeşitli maddi ve manevi mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla AİHM kadar devam edebilecek hukuksal süreçlerin başlaması bu açıdan mümkün olabilmektedir..

24.Ekim.2011 tarihinde TBMM kabul edilmesi gibi bir özelliğine rağmen 19.Mart.2021 tarihinde alınan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilmesi yönündeki tercih ve yöntem açısından Anayasanın 2.41.ve 90ıncı maddesine aykırı durumun hukuksal sürece yansıtılması için Danıştay’a özellikle başvurulması yöntemlerden birisidir. Diğer taraftan İstanbul Sözleşmesinin TBMM de kabul edilmesi ve yansıtılan 6284 sayılı Kanun veya 5395 sayılı kanun ve de TCK’nun (102-105) maddeleri açısından bu süreçte adli ve idari işlemler bağlamında oluşan aykırılıkların, mahkemelerce ,Anayasa Mahkemesine başvurulmasına yönelik talep ise diğer önemli .yöntemler arasındadır. Bu yöntem, insan hakları ve de evrensel hukuka sahip olan bakış ve kalite için de ayrıca önemli olup normatif hiyerarşi açısından Anayasanın 137.maddesi ve anayasal görev için de değerlendirme noktasıdır. Yine söz konusu

¹¹ <http://www.cocukkorumaturkiye.com/yargi-reform-ve-cocuk-haklari-adina-7188-sayili-kanunda-cocuk-ve-kadinlar-acisindan-anayasaya-aykirliliklar-icin-oneri-ve-cagri/>

¹² <https://www.coe.int/en/web/portal/-/10-years-of-the-istanbul-convention-bringing-hope-promoting-respect-and-inspiring-change-to-end-violence-against-women>

işlemler dahil mağduriyetler açısından Anayasa Mahkemesine bireysel başvurma hakkı da yöntemler arasındadır. Bu yöntemlerin değerlendirilmesini de gerekmektedir.

Ayrıca 30.Nisan.2021 tarihinde Resmi gazetede suç mağdurların ve adli hizmetler yönelik yayımlanmış olan yönetmelik İstanbul Sözleşmesi ile de halen ilgilidir. ¹³Dayanaklar arasında yer alan Kararname ve yönetmelikte öne çıkan adli destek görevliler arasında pedagoji biliminin Türkiye olmamasına ve diplomaya sahip olmamasına rağmen yer alan “pedagog” ve sosyal hizmet konusunda eğitim almamış psikolog tarafından sosyal inceleme rapor dahil işlemler ve kararlara kaynaklık yapması da halen mümkündür.Ölümcül sonuçlar ve ağır mağduriyetler açısından ortaya çıkan hukuka aykırılığın da bu süreçte hukuksal sürece yansıtılması İstanbul Sözleşmesi açısından birlikte ele alınmasını gerekmektedir. Aynı zamanda şimdiye kadar yozlaştırılmış adalet ve sosyal hizmetlerin engellenmesinin mümkün olması insan hakları ve anayasal görev için önemlidir.

Ayrıca adalet adına ortaya çıkan hukuksuzluk ile endişeli durumun hukuksal süreç açısından diğer başvuru yerleri arasında “Kamu Denetçi Kurumu(ombudsmanlık)” ¹⁴ yer almaktadır. Diğeri ise “Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu” dur. Sözleşmeler ve uluslararası kurumlar açısından ise BM Çocuk Hakları Komitesi ve/ya Avrupa Konseyi Sosyal Haklar Komitesi olup raportöre davet dahil başvurular arasındadır.

Hukuksal ve sosyal koruma açısından yapılacak başvurular ile insani değerlere uymayan birçok adaletsizliğin şimdiye kadar normalleştirilmesinin ve insan haklarının araç olmasının sona ermesi umudu ile de mümkün olabilecektir. 17.5.2021

Son söz: İyi olmak kolaydır; adil olmak, adaletli olmak zordur.

SHU Nihat Tarımeri

Zürih Gençlik Savcılığı (eski) dip. Sosyal Çalışmacı

¹³ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/9996-2/>

¹⁴ <https://www.ombudsman.gov.tr/>

<https://www.tihk.gov.tr/>

<https://www.ohchr.org/en/hrbodies/crc/pages/crcindex.aspx>

<https://www.coe.int/en/web/cm/home?desktop=true>